

Gods kind onder Gods hoede.

De onbekende dichter van Psalm 91 beschrijft voor ons wel zeer onbekende zielstoelstanden. Als zijn canoniciteit hem niet beschermde, zouden wij hem zeker het stempel van oppervlakkigheid indrukken. Voor het minst zouden wij ons de opmerking veroorloven, dat hij wel zeer eenzijdig is geweest in dezen psalm. Want het is één doorlopende geloofsjubel, dien wij in dit verheven lied beluisteren. Zeker, de zanger gewaagt van menigvuldige bedreigingen. Ieder oogenblik is hij in gevaar. Het kleine hoopje dat ons in een bulletin doet schrijven: geen direct gevaar aanwezig, bestaat voor den dichter niet.

Elk stroohalmje waaraan hij zich zou kunnen vastklemmen, is weggemaaid. Elk klein duiveltje, waarvan wij soms gemoedelijk kunnen spreken, is verzonden en voor hem staat de baarlijke duivel, de draak, de satanas! Nu is hem niets gebleven dan... de eenige God, Allerhoogst en Almachtig! Wij zouden hier een lied verwachten als van Psalm 25: duizend zorgen, duizend dooden kwellen mijn angstvallig hart.

Voor het minst zouden wij een gesprek van den dichter met zijn ziel willen beluisteren: O, mijn ziel, wat huigt g' u neder? Maar niets van dit alles, een geloof dat van geen wanklen weet, is aan het woord van den eersten tot den laatsten regel.

Wij zouden dezen psalm niet slechts eenzijdig willen noemen, maar ten eenenmale in strijd met de werkelijkheid. De vogelvanger heeft ons wel degelijk verstrikt, wij zijn er vaak ingeloopten, ja, ingevlogen! Wij dwalen in de leer en wij struikelen in het leven. Wij vreezen wél, des morgens als het ochtendblad komt en des avonds bij de nieuwsberichten, des nachts als wij ons rusteloos omgooien op het bed. Ons leven wordt door vrees verteerd. Immers wij deelen in het lot der menscheid, duizenden vallen voor onze oogen, maar wij vallen mede. Tienduizenden storten naast ons neer, maar wij blijven niet staande, wij zouden willen zeggen: alles draait mij voor de oogen. Maar de psalmist zegt van den vrome: hij zet zijn voet op den nek van den leeuw en hij vertreedt den kop van de slang! Onbekende dichter, dit zijn voor ons onbekende dingen! Hebt gij u niet vergist toen gij dit lied zongt, is het wel een lied des geloofs en niet een lied van den overmoed? Een veelgeplaagd mensch zou zich kunnen stooten aan uw woord: geen plaag zal uw tent naderen! Dat is niet waar! zou hij kunnen schreeuwen, al de tien plagen van Egypte zijn tegelijk over mij en mijn huis gekomen. Of een meer bescheiden geloovige zou de conclusie kunnen trekken: dan ben ik zeker géén kind van God, anders zouden mij zulke rampen niet kunnen overkomen.

Ten slotte hebben wij nog een andere schuilloopgraaf om ons ongelooft in te bergen: dan spreken wij van Uebermensen in het koninkrijk Gods voor wie zulke bijzondere bewaeringen zijn en scheuren practisch dezen psalm uit den Bijbel van een „gewoon” mensch.

Toch, deze psalm is Woord van God aan allen, die gelooven. Het is geen lied voor engelenstemmen noch voor heldentenoren uit en onder de geloovigen. Het is een lied voor uw huisorgel, voor uw Christelijke Radio, een lied hammaaloth voor elken pelgrim naar Jeruzalem. Wat is het geheim van dezen geloofsjubel? Eenvoudig dit, de zanger is begonnen waar men beginnen moet, bij God! Hij heeft God de plaats gegeven, die Hem toekomt, de eerste plaats. Als wij God de eerste plaats geven, zal dit blijken de eenigste plaats te zijn, naast Hem is er ruimte voor niemand. Wij hebben helaas een andere instelling, wij willen meestal uit den nood opklommen tot God. Wij spreken en schrijven van den machtigen Duitscher, wij zingen en preeken van de geweldige problemen en het sterke ongelooft. Dan willen wij zoeken naar een nog sterkeren God. Ildel pogen, zulk een God is er niet, naast machtige menschen en geweldige dingen is er voor een al machtige geen plaats. Als het geloof gelóóven gaat, begint het anders te spreken. Het begint te zeggen: Allerhoogste en Almachtige! Herhaal, mijn ziel, dat duizendwerven, herhaal het toch van uur tot uur! Die andere inhoud van ons denken, die geloofsinhoud, brengt ook een andere gemoedsstemming te weeg. O neen, dan cijferen wij de oordeelen niet weg, dan zien wij de oordeelen voor het eerst van ons leven. Inplaats van onze menschkundige redeneeringen komt het geloovig profeteeren: U w golgen en Uw baren gaan over mij heen, U w raad wordt vervuld. Maar in het vaste geloof dat onze Heere Jezus Christus Zich den vollen toorn Gods heeft toegeëigend, spreek ik dien God der Wrake, Die blinkende verschijnt, vrijmoedig aan als mijn toevlucht, mijn burg, mijn God. En in de grootste smarten, blijven onze harten in dien Heer gerust.

N. B.

Eén van onze lezers-predikanten nu schreef mij dezer dagen een brief, waaruit ik het volgende citeer:

„U hebt keer op keer geschreven over de behandeling (de homiletische behandeling) van historische stoffen uit het Oude Testament en de beteekenis van de Historia Revelationis (de geschiedenis der openbaring, K. S.) te dezer zake. Ik tracht ook in deze richting over genoemde stoffen te preeken. Doch in den Adventstijd komt heel sterk jaar op jaar de vraag bij me op: wat is nu nog het specifieke van de Adventsprediking? Als ik over een historischen tekst uit het Oude Testament preek, bijv. midden in den zomer, denk ik bij mezelf: dit kon wel een Adventspreek zijn.

Daar U nu over Kerst-, Lijdens-, Paasch-, Hemelvaart- en Pinksterprediking reeds hebt geschreven, is mijn vraag: Wilt U ook eens iets zeggen over Adventsprediking?

Ik hoop, dat U verstaat, hoe deze vraag bij mij geboren is juist omdat ik wat U schreef over de Historia Revelationis bij mijn prediking in rekening tracht te brengen.”

Tot zoover de brief, waarvoor mijn dank. Over de zaak zelf zou ik het volgende willen opmerken.

Ongetwijfeld heeft mijn correspondent gelijk, als hij opmerkt, dat elke preek, die hij in den zomertijd houdt over historische (en ook andere) stoffen uit het Oude Testament, en die dan rekent met hetgeen in ons blad daarover geschreven is, in zekeren zin „adventspreek” is. Want zij spreekt over den Christus, heeft Hem laten zien in Zijn komen tot de wereld, heeft dus het begrip van „komen”, en van den „komenden Christus” tot erkenning gebracht en helpen brengen. En, — bij de „doorsnee-adventspreeken” is het gros der hoorders al tevreden, wanneer met die leerelementen van de „komst” en van den „komenden” Christus gerekend is.

Toch is er wel degelijk verschil tusschen die zomer- en die Decemberpreek over oud-testamentische stoffen.

Immers, als ik den weg der openbaring voorstel door een lijn (oppassen anders voor die figuurtjes en beelden!), en bepaalde historische momenten van dien weg aangeef door puntjes op die geteekende lijn, dan krijg ik (me slechts tot enkele voornaamste feiten bepalende) een beeld als volgt:

- A — Schepping
- B — Moederbelofte
- C — Seth
- D — Henoch
- E — Zondvloed
- F — Abraham
- G — Jozef
- H — Sinai
- I — Jozua
- J — David
- K — Jesaja
- L — Ballingschap
- M — Zerubbabel
- N — Boodschap aan Zacharias
- O — Boodschap aan Maria, Jozef
- P — Geboorte van Christus
- Q — Doop en Aanvang arbeid
- R — Lijden
- S — Goede Vrijdag
- T — Paschen
- U — Hemelvaart—Pinkster
- V — Aanvang „1000” jaren
- W — Voleinding „1000” jaren, Antichrist
- X — Wederkomst

Preekt men nu over één van de historische stoffen uit het Oude Testament, dan kan, aangezien de historie gedurende die periode niet verder komt dan tot aan punt N, de prediker, als hij zich strikt aan zijn stof houdt, Gods komen in Christus niet verder teekenen dan in zijn gekomen-zijn-tot-aan-één-van-de-punten-tusschen-A-en-N.

Maar in de adventsdagen van December, die practisch voorbereidingsdagen voor het Kerstfeest geworden zijn, strekt zich de belangstelling allereerst uit naar de punten N—Q, en vervolgens (maar dan is ‘al weer minder scherp) N—X.

Dat geeft al dadelijk een niet gering onderscheid.

In de gewone (de zomer-)preeken toch over historische stoffen uit het O.T. is het EIGENLIJKE doel geen VOORbereiding op wat nog komen moet, geen „toekomstblik” derhalve, doch preciese PLAATSBEPALING. Ik moet weten, wat God daar en daar, toen en toen, HEEFT gedaan in het proces der komst van den Zoon tot Zijn vleeschwording (met inbegrip van alles, dat er mee samenhangt). De vleeschwording is daarbij niet eens de hoofdzaak, want ook deze was slechts middel ter bereiking van zeer veel bepaalde doeleinden. Het gaat dus om heel Gods werk ter verlossing. In die zomer-preeken is derhalve profeteeren niet het doel, wanneer men tenminste onder dat woord verstaat: toekomst-aanwijzing. Wél is daar het „profeteeren” bedoeld in den zin van: rechte-in-verband-zetting.

Het verschil is groot.

Neem maar weer een voorbeeld. Wat was de bedoeling van onze door inzender bedoelde artikelen? Feitelijk geen andere dan deze: vertel precies, water gebeurd is, zooals zich dat voor de door het Woord en den Geest geopende en gescherpte oogen van het geloof heeft voltrokken. Namelijk, wanneer het gaat over historische stoffen. Nu ons voorbeeld. Als ge over den kleinen Napoleon, gekomen tot zijn tiende levensjaar, zoudt willen geven „opening”

eener (onderstelde) aan Napoleon gewijde volmaakt profetische biografie, dan zoudt ge knoelen, en maar tijd vermorsen, als ge — wat heel wat preekers vroeger en hier en daar ook nu voor gewoonte namen — de menschen bezig zoudt houden met het merk schoenen, dat het ventje droeg, de straat, waarop het slaapkamertje uitzag, de kleur van de bloemen op zijn verjaardag, om dan niet verder te zien. Maar goed zoudt ge over hem spreken, als ge aantoonde, hoe op dien leeftijd zijn heele mensch, lijf en geest, bekwaamd werd tot zijn latere levenswerk. Misschien dat dan zelfs die schoenen beteekenis krijgen; en, als die onderstelde goede biografie heusch de moeite genomen had, er over te spreken, dan hebben ze inderdaad hun beteekenis. Die schoenen heeft hij dan misschien vergeleken met generaalschoenen, zwaar beslagen (ik hoop, dat ik geen cultuurhistorischen blunder sla, zoo ja, dan hindert het nóg niet). En in die straat heeft hij misschien ruimte gehad voor het opstellen van denkbeeldige legercolonnes. En die bloemenkleur heeft hem misschien associaties gewekt aan de kleur van de zee, die Corsica omspoelt, en aan wat er wel zou groeien ver weg in vresende landen, en in de steppen van Siberië. Ieder, die over dien knaap en zijn bijzonderheden zóó spreekt, zou dan het eigenlijke treffen. Hij zou preciese plaatsbepaling geven, zorgvuldige in-verband-zetting.

Maar als zijn taak was, Napoleon's bruidsdagen te teekenen, of de gedetailleerde voorbereiding van zijn grootsten veldslag, dan zou de stof beperkt zijn. De methode van behandeling der stof bleef gelijk; maar de stof zou verschillen.

En zóó staat het nu óók met die zomer- en die December-preeken. Methode gelijk. Stof verschillend. Stofkeuze in den zomer breed. In December beperkt.

We hebben dus in heel het Oude Testament, en in heel het Nieuwe Testament te doen met Gods komen in Christus. Maar de punten van den weg, dié zijn verschillend. Wie over punt B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M preekt, moet geen moeite doen om het allemaal heen te wringen speciaal naar punt P. Waarom zou dát? Primo heeft de predikant al moeite genoeg, om elk van die punten B—M goed te belichten, d.w.z. het licht, dat God daar ontstak, op te vangen en door te geven; hij hoeft zich heusch geen andere moeiten op den hals te halen. Maar secundo: waarom zou hij in een preek over de punten B—M nu alles op punt P (de geboorte) zetten, waarom speciaal op dat ééne punt de aandacht vestigen? Dat heele punt P is immers niets, zonder den heelen langen weg A—X, waarop het door den God der geschiedenis geplaatst is. En het is zeker niet belangrijker dan de punten Q—X. Omgekeerd: voor zoover het vervolg altijd belangrijker is, bij God, dien volkomen Werkmeester en Werkvoleinder, dan het begin, of het midden, voorzóóver zijn de punten Q—X allemaal belangrijker dan punt P. Een prediker, die dus in de zomer-preeken elk punt tusschen B en M met geweld heenwringt alleen maar naar punt P, dié doet zijn taak geweld aan. Dié loopt gevaar, ondanks al zijn in December hem scherp voor oogen staande gevaren van kerstromantiek, toch weer „in den zomer” in de kapitale zonde van die kerstromantiek te vervallen: want hij wringt alles naar dat ééne punt P toe, als wäre dat toch éigenlijk mooier en katastrophaler dan Q—W. Als hij „in den zomer” elk van de punten van den weg tusschen A en M scherp laat zien in hun strikte, hun eigenlijke beteekenis, dan heeft hij zijn zomer-taak volbracht. Dan zal meteen het verband tusschen elk ééne punt en al de punten van A tot en met X zijn aangeduid in die grootsche conceptie, die een goedgereformeerde preek altijd worden kan, als ze den steilen weg maar opgaat, dien onze artikelen, bovenbedoeld, wezen.

Maar in de adventsweken gaat het speciaal over punt P en de naastbij liggende. In December gaat het wel degelijk speciaal over de vleeschwording, hetgeen wij hierboven ontkenen voor wat de punten B—M betreft.

Natuurlijk zitten we allemaal verlegen met het feit, dat het kerkelijk jaar zoo gebrekkig is ingericht. Feitelijk missen we een advent, laat ons zeggen, midden in den nazomer, voor Christus' tweede komst, een advent voor de punten W en X. Als we niet zeven weken hadden gereserveerd voor het lijden (wat natuurlijk veel te veel is, vergeleken met wat Christus VERDER NOG DEED OF DOET), dan zou de beperkte stof van de December-adventsdagen scherper in haar begrenzing voor de aandacht staan. En als we niet zoo met het duizendjarig rijk hadden te tobben, zou het ook beter zijn.

Ziehier enkele algemeene opmerkingen. Als ik plaats heb (ik belooft niets), ga ik nog een poosje doorpraten over dit thema.

K. S.

Statistiek der Geref. Kerken in Nederland. (I.)

Wie een poging wil doen, betrouwbare statistische gegevens betreffende onze Gereformeerde Kerken te verkrijgen, om vervolgens daarop positieve conclusies te bouwen, ondervindt, dat de ten dienste staande bouwstoffen onvoldoende zijn, om het bouwwerk van het denken te voltooiën.

Twee bronnen staan ons ten dienste. De eerste is deel III van de publicatie der volkstelling 1930, handelend over de kerkelijke gezindten. En de tweede is het Jaarboek der Gereformeerde Kerken in Nederland, uitgave Oosterbaan en Le Cointre te Goes.

Laat ons nagaan, wat deze bronnen ons bieden. De Rijkspublicatie welke de bevolking beschouwt naar de kerkelijke gezindten, deelt ons mede, dat op 31 December 1930 tot de Gereformeerde Kerken behoorden: (Zie vervolg op blz. 60.)